

**Zápis z osmého zasedání
Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva
konaného dne 15. listopadu 2022**

Dne 15. listopadu 2022 od 13:30 hodin se na Ministerstvu spravedlnosti („MSP“) konalo osmé zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen po řadě „Kolegium“, „Soud“ a „Úmluva“) jako poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem.

I. ZAHÁJENÍ

Zasedání zahájil zástupce vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem *PETR KONŮPKA*. Úvodem členům Kolegia připomněl, že dosavadní vládní zmocněnec *VÍT A. SCHORM* byl zvolen zástupcem veřejného ochránce práv a dne 1. listopadu se složením slibu ujal funkce. Zástupce vládního zmocněnce předestřel, že bude na programu osm rozhodnutí, čtyři Evropského výboru pro sociální práva („EVSP“) a čtyři Soudu. Zástupce vládního zmocněnce dále uvedl, že od počátku roku Soud rozhodl již 13 věcí proti České republice, přičemž průměr v posledních letech býval kolem čtyř či pěti. To může vést k nutnosti častějšího svolávání Kolegia. Poté představil nové případy, ve kterých byla Česká republika ve své obhajobě v posledním roce úspěšná, přičemž podrobněji zmínil rozsudek *Fischer* týkající se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady; rozhodnutí *Málek a Černín* zabývající se výslechem svědků v trestním řízení; rozsudek *Hýbkovi* řešící umístování dětí do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě dlouhotrvajícího předběžného opatření a rozhodnutí *Maslák* týkající se nedobrovolného odběru biologického materiálu.

II. ROZHODNUTÍ EVSP PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

A. APPROACH PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

Zástupkyně KVZ *E. PETROVÁ* představila problematiku tělesného trestání dětí, které se projednávaný případ týká. V České republice není v právním řádě zakotvena nepřijatelnost tělesného trestání, které je stále považováno za přiměřený výchovný prostředek, což odporuje mezinárodním závazkům. I judikatura Soudu považuje tělesný trest za zásah do lidské důstojnosti dítěte. *E. PETROVÁ* zdůraznila, že řešení nespočívá ve změně trestněprávní legislativy. Cílem žádoucí právní úpravy není trestat rodiče, ale změnit hodnotové nastavení společnosti. Dlouhodobé vědecké studie ukazují, že tělesné tresty nefungují, a že naopak mohou vést k psychickým či jiným potížím. Česká republika je jedna z posledních zemí v EU, v níž je tělesné trestání dětí ještě považováno za legitimní výchovný prostředek. Mnohé země toto jednání přestaly akceptovat již před dlouhou dobou. Žádoucím řešením je zejména doplnění § 884 odst. 2 občanského zákoníku, v němž by byla zakotvena nepřijatelnost tělesných trestů jako výchovného prostředku. V uplynulém roce se touto problematikou zabývala řada expertních fór, kde došlo k většinové shodě, že není jiné cesty než novelizace občanského zákoníku a realizace doprovodných osvětových aktivit.

Náměstek MSP *K. DVOŘÁK* osvětlil, že vedení MSP je takovému legislativnímu záměru nakloněno a práce na přípravě textu novelizace probíhají.

Zástupkyně Poslanecké sněmovny („PS“) *H. VÁLKOVÁ* upozornila na skutečnost, že jsou ve společnosti stále lidé, kteří si takovou změnu nepřejí. Dále požádala, aby byl sdělen předpokládaný časový harmonogram, kdy bude legislativní návrh předložen, a apelovala, aby došlo ke sladění komunikace ve vztahu k veřejnosti, tedy toho, jak připravované změny komunikovat veřejnosti. Zdůraznila, že zakotvení nepřijatelnosti tělesného trestání v zákoně musí být deklaratorní, dostatečně důrazné a přijatelné z hlediska mezinárodních závazků.

Náměstek MSp K. DVOŘÁK doplnil, že legislativní návrh bude připraven v novém roce, pravděpodobně však ne dříve než v jeho polovině. Zástupkyně KVZ E. PETROVÁ dodala, že v připravované legislativní změně se nebude jednat o zákaz tělesných trestů, který evokuje sankci, nýbrž se bude pracovat s terminologií nepřijatelnost, na čemž panuje i shoda mezi experty.

Zástupce Ministerstva práce a sociálních věcí („MPSV“) Z. KAPITÁN vyjádřil povzdech nad tím, že se stále řadíme k zemím, kde je přijatelné děti tělesně trestat. Dále uvedl, že výchova dětí je rozhodně možná i bez tělesných trestů, a že se jedná o otázku lidské důstojnosti. Souhlasil s tím, že cílem navrhované změny by nemělo být trestat rodiče.

Závěry:

Kolegium uvítalo informace o pokračování prací na implementaci rozhodnutí. Kolegium podpořilo nezbytnost výslovného zakotvení nepřijatelnosti tělesného trestání v občanském zákoníku a realizace doprovodných osvětových aktivit ze strany MPSV. O konkrétním návrhu novelizace, kterou přichystá legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti ve spolupráci s KVZ, budou členové Kolegia informováni.

B. TRANSGENDER EUROPE A ILGA-EUROPE PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

Zástupkyně KVZ J. MARTINKOVÁ rozhodnutí představila a vysvětlila, že se jedná o problematiku sterilizace jako podmínky právního uznání změny pohlaví. Česká právní úprava je dle rozhodnutí EVSP v rozporu s právem na zdraví zakotveném v Evropské sociální chartě, jelikož chirurgický zákrok, který je pro úřední změnu pohlaví požadován, nelze považovat za nezbytný zásah, a naopak může být pro zdraví člověka škodlivý. J. MARTINKOVÁ uvedla, že související judikatura Soudu je již ustálená. Požadavek chirurgického zákroku představuje rozpor s článkem 8 Úmluvy. Z komparace s ostatními evropskými státy vyplývá, že Česká republika je jedním z posledních států EU, který má tuto podmínku stále zakotvenou. V nedávné době například i slovenský Nejvyšší správní soud označil tento požadavek za problematický kvůli rozporu s Úmluvou. Český Ústavní soud návrh na zrušení právní úpravy zakotvující tuto podmínku zamítl, avšak meritorně se k požadavku sterilizace nevyjádřil. Případ je nyní projednáván Soudem. J. MARTINKOVÁ osvětlila, že se nabízí změna občanského zákoníku a zákona o zdravotních službách, přičemž návrh byl předložen již v roce 2018. Stále se však nachází ve fázi mezirezortního připomínkového řízení. Dle dostupných informací Ministerstvo vnitra („MV“) vyjádřilo zrušení podmínky chirurgického zákroku jasnou podporu. Postoj MSp není v tuto chvíli znám.

Náměstek MSp K. DVOŘÁK uvedl, že došlo k setkání ministra spravedlnosti se zástupci spolku Transparent, po němž se jeví, že by mohlo dojít k obnovení diskuse o předložení legislativního návrhu. Záležitost je ale velmi čerstvá, tak harmonogram zatím není určen. Záměrem je najít politickou podporu.

Zástupkyně PS H. VÁLKOVÁ upozornila, že nyní je situace mnohem snazší, než byla v roce 2018. Uvedla, že očekává předložení návrhu v prvním čtvrtletí roku 2023. Dodala, že nestane-li se tak, poslanecký klub ANO předloží svůj návrh. H. VÁLKOVÁ dodala, že již není příliš o čem věcně diskutovat. Jsou k dispozici jasná stanoviska, a to i ze zdravotnické odborné veřejnosti.

Závěry:

Kolegium uvítalo a podpořilo záměr zahájit legislativní proces ohledně zrušení podmínky sterilizace pro právní uznání změny pohlaví a vyjádřilo naději, že se ho v dohledné době podaří dotáhnout do úspěšného konce.

C. UNIVERSITY WOMEN OF EUROPE (UWE) PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

Zástupkyně KVZ E. HRONOVÁ připomněla, že v nadepsaném rozhodnutí EVSP shledal porušení Charty týkající se postavení žen na trhu práce ve třech bodech: v nedostatečné transparentnosti

odměňování, neexistenci dostatečného měřitelného pokroku v podpoře rovných příležitostí žen a mužů v oblasti odměňování a nedostatečném pokroku při zajištění vyváženého zastoupení žen v řídicích orgánech soukromých společností. *E. HRONOVÁ* upozornila, že řešení vyžaduje komplexní přístup a je mu nyní věnována velká pozornost. Byly přijaty dva strategické dokumenty. Prvním je Strategie pro rovnost žen a mužů pro roky 2021-2030 zpracovaná Úřadem vlády, která vznikla v minulém roce a už se určitým způsobem plní. Druhým dokumentem je Akční plán k rovnému odměňování vypracovaný MPSV, který byl v červnu tohoto roku vyslán do mezirezortního připomínkového řízení. Nyní zbývá vypořádání připomínek s Ministerstvem financí. Naplňování těchto dokumentů má potenciál postupně napravovat nedostatky vytýkané EVSP. Kromě těchto vnitrostátních dokumentů jsou relevantní také závazky, které České republice plynou z členství v EU. Nyní je sjednávána směrnice k transparentnosti odměňování, ve které bude zakotvena řada povinností, které budou soukromé společnosti muset promítnout do svých předpisů. Není jisté, zda se směrnici podaří přijmout již do konce tohoto roku. *E. HRONOVÁ* apelovala na MPSV, aby přistoupilo k některým opatřením, která jsou předvídána již zmíněnými vnitrostátními strategickými dokumenty. Zdůraznila, že některé dílčí problémy se dají vyřešit jednoduchou novelou zákoníku práce: zakotvením povinnosti uvádět v inzerátech informaci o nástupní mzdě, zakotvením nicotnosti doložek mlčenlivosti o výši mzdy či povinností informovat odbory o vývoji mezd žen a mužů. Co se týče tématu zastoupení žen v řídicích orgánech soukromých společností, *E. HRONOVÁ* oznámila, že v říjnu tohoto roku byla schválena směrnice EU k genderové vyváženosti. Směrnice by měla do konce letošního roku vstoupit v platnost a poté ji Česká republika bude povinna transponovat. Směrnice však nevyžaduje stanovení kvót, což byl požadavek EVSP ve věci *UWE*. Transpozicí směrnice tedy nedojde k plné implementaci rozhodnutí. Stále se však jedná o pozitivní posun. *E. HRONOVÁ* závěrem vyzdvihla důležitost novely nominačního zákona.

Zástupkyně Úřadu vlády *M. ŠAMOVÁ* uvedla, že Strategie 2021-2030 bude každý rok vyhodnocována. Zpráva za rok 2021 bude projednána příští týden. Plánují se revize Strategie, přičemž první by měla proběhnout v roce 2023 a druhá v roce 2026. Ke směrnici k transparentnosti odměňování aktuálně probíhá dialog mezi Evropským parlamentem, Evropskou komisí a Evropskou radou. Evropská komise a Evropský parlament navrhli změnu pracovní metody, dle níž by nejprve mělo dojít k potvrzení politických témat a teprve na jejich základě by započaly práce na konkrétním textu. CZ PRES aktuálně připravuje možný kompromisní balíček, který má být vyvážený a pro všechny strany přijatelný. CZ PRES plánuje tento balíček předložit na COREPERU dne 23. listopadu. Pokud bude podpořen kvalifikovanou většinou, Úřad vlády ho rozpracuje do textu a pokusí se dosáhnout předběžné dohody mezi Evropským parlamentem a Evropskou Radou. *M. ŠAMOVÁ* také uvedla, že Strategie se bude naplňovat i bez ohledu na proces vyjednávání směrnice.

Zástupce MPSV *P. JANEČEK* ozřejmil, že MPSV si je vědomo mezinárodních závazků. Aktuálně však nemá konkrétní plán novelizace. Ta však není vyloučena. Diskutuje se zejména o Akčním plánu, který se nachází v připomínkovém řízení.

Zástupce vládního zmocněnce *P. KONŮPKA* kvitoval, že MPSV případnou novelizaci nevylučuje, neboť rozhodnutí ve věci *UWE* bylo přijato již téměř před třemi lety a je potřeba dosáhnout určitého pokroku při jeho implementaci. Bylo by tedy vhodné, pokud by se některá dílčí jednodušší opatření podařilo přijmout v dohledné době.

Zástupce MPSV *P. JANEČEK* uvedl, že tři zmíněná opatření se mu zdají racionální, nemůže však hovořit ohledně jejich realizace za vedení MPSV. Mezinárodní odbor pravidelně připomíná jednotlivým sekcím ministerstva mezinárodní závazky ČR, které je třeba promítnout do českého právního řádu.

Závěry:

Kolegium uvítalo a podpořilo práce na vnitrostátních strategických dokumentech a již probíhající naplňování Strategie. Shodlo se, že jejich realizace je nutná pro naplnění mezinárodních závazků ČR v této oblasti. Kolegium dále přivítalo tvorbu směrnice o transparentnosti odměňování a vyzdvihlo důležitost její řádné a včasné transpozice. Podpořilo též vhodnost brzké novelizace českého právního řádu

tak, aby obsahoval výše uvedená opatření v oblasti transparentnosti odměňování, neboť je povinností České republiky naplňovat závazky, které jí vyplývají nejen z členství v EU, ale i v Radě Evropy.

D. INTERNATIONAL COMMISSION OF JURISTS (ICJ) PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

Zástupkyně KVZ E. HRONOVÁ připomněla, že problematika procesních záruk pro děti mladší 15 let v řízení o činu jinak trestném je na jednání Kolegia již od roku 2016. Předestřela, že se podařilo dosáhnout značného pokroku, kdy úsilí řady zapojených osob, kterým poděkovala, padlo na úrodnou půdu. Od posledního jednání byla legislativním odborem MSp zřízena pracovní skupina pro implementaci rozhodnutí ICJ, jejímiž členy jsou mimo zástupců legislativního odboru například zástupci KVZ, Ministerstva vnitra, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci či justice. V rámci této skupiny probíhaly diskuze o změně právní úpravy, které na konci minulého roku vyústily ve zpracování konkrétního návrhu paragrafovaného znění. Na konci října tohoto roku byl návrh předložen vedení MSp a měl by být brzké době rozeslán do vnitrozoborního připomínkového řízení a v příštím roce do mezirezortního připomínkového řízení. Vládě by měl být přeložen v červnu příštího roku. Závěrem vyzvala členy Kolegia, aby vyjádřili svůj případný zájem se k návrhu v rámci vnitrozoborního připomínkového řízení vyjádřit.

Zástupkyně legislativního odboru MSp L. TREŠLOVÁ upozornila, že informace o připraveném návrhu jsou podrobně zpracovány v podkladovém materiálu. Shrnula nejdůležitější změny, ke kterým má dojít. Dítě mladší 15 let bude muset být povinně zastoupeno již od prvního úkonu řízení, tedy podání vysvětlení. Zastoupení se předpokládá vždy pouze advokátem, přičemž přednostně by byl vybrán advokát se specializací na zastupování dětí. Dále, státní zastupitelství by nově mělo mít větší prostor pro uvážení, zda podá návrh na uložení opatření, a měla by být zakotvena možnost soudu upustit od projednání věci. Dítěti by však i nadále zůstalo právo na projednání věci soudem, pokud by nesouhlasilo se závěry státního zástupce o tom, že se dopustilo činu jinak trestného.

Zástupkyně PS H. VÁLKOVÁ kvitovala přípravu novely a vyjádřila zájem se k návrhu vyjádřit. Dále se dotázala, zda novela pracuje s pojmem obhájce. L. TREŠLOVÁ vysvětlila, že novela používá pojem právní zástupce, nikoliv obhájce. Ujistila, že legislativní odbor MSp návrh členům Kolegia, kteří projeví zájem, k vyjádření zašle.

Zástupce České advokátní komory („ČAK“) M. SYLLA uvedl, že ČAK má velký zájem na tom, aby se k návrhu mohla vyjádřit.

Zástupkyně Ligy lidských práv Z. CANDIGLIOTA poukázala na problém, že advokáti si často sami dělají svůj subjektivní názor, co je pro dítě nejlepší, a mají příliš široké pole působnosti. Zeptala se, jak bude zabezpečeno, aby k takovým praktikám nedocházelo, a jestli bude existovat nějaký manuál či metodické vedení.

H. VÁLKOVÁ dále navrhla, zda do novely nedoplnit povinnost advokáta být specializován na mládež. Upozornila ale, že by s tím ČAK musela vyslovit souhlas. L. TREŠLOVÁ ozřejmila, že z těchto důvodů existuje pořadník, kam se mohou nechat zapsat advokáti specializovaní na zastupování dětí. Není však možné, aby bylo jejich ustanovování pro řízení ve věcech mládeže by vymáháno. M. SYLLA dodal, že ČAK má nyní spoustu programů a školení zaměřujících se na vzdělávání ohledně specifické práce s případy, které se týkají dětí, což je velký posun oproti minulosti.

Závěry:

Kolegium ocenilo práci legislativního odboru MSp a uvítalo přípravu legislativního návrhu na změnu zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

III. ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI ČESKÉ REPUBLICE

A. KOMISSAROV PROTI ČESKÉ REPUBLICE

Zástupkyně KVZ K. RADOVÁ na úvod předešla, že se jedná o nový rozsudek týkající se souběhu extradičního a azylového řízení. Vysvětlila, že rozsudek je příkladem případů, které v praxi nasávají, kdy je osoba zbavena svobody ve vazbě za účelem jeho vydání nepřiměřeně dlouhou dobu. Dle judikatury Ústavního soudu cizinec nemůže být vydán do cizího státu za účelem trestního řízení, aniž by bylo pravomocně rozhodnuto o jeho žádosti o mezinárodní ochranu. Pokud tedy cizinec požádá o azyl v průběhu extradičního řízení a je vzat do předběžné nebo vydávací vazby, má délka azylového řízení přímý dopad na délku jeho zbavení svobody. V rozsudku *Komissarov* Soud uvedl, že je třeba se řídit zákonem o azylu, který stanovuje při souběhu s extradičním řízením zvláštní lhůty pro vydání rozhodnutí v azylovém řízení včetně následného soudního přezkumu. Ve věci *Komissarov* byly tyto lhůty výrazně překročeny a zbavení svobody trvalo nepřiměřených 18 měsíců. Trestní soudy, které rozhodovaly o trvání vazby, nepřihlédly dostatečně k délce azylového řízení a nezohlednily, zda probíhá s náležitou péčí, kterou požaduje článek 5 Úmluvy. Při prvotní analýze po vydání rozsudku vyšlo najevo, že obdobných případů je v praxi mnohem více. Mj. byla vládě Soudem komunikována i nová obdobná stížnost ve věci *Kudashkin*. Bylo zjištěno, že až u dvou třetin případů, kdy dochází k souběhu extradičního a azylového řízení, nejsou dodržovány zákonné lhůty. Je proto nutné přijmout obecná opatření. K. RADOVÁ vyjmenovala, že výkon rozsudku bude mít následující tři hlavní pilíře. *Zprvé* je třeba zajistit, aby Ministerstvo vnitra postupovalo s náležitou péčí a dodržovalo lhůty pro vydání rozhodnutí v azylovém zákoně. Během dosavadních jednání MV poukázalo na skutečnost, že tyto případy bývají velmi složité a 60denní lhůta stanovená zákonem o azylu není mnohdy splnitelná. Diskutována tedy byla možnost lhůtu prodloužit na 90 dnů, pokud bude v praxi skutečně dodržována. Diskuze vyústily v návrh na zařazení tohoto prodloužení lhůty do aktuálně projednávané novely zákona o azylu. *Druhý pilíř* se týká činnosti správních soudů. Jejich zástupci uváděli, že lhůta 60 dnů je realistická za předpokladu, že se o souběhu s extradičním řízením soudce dozví včas. V současné době jsou tedy analyzovány praktické nástroje k dosažení této včasné informovanosti. Navrhováno je například zřízení speciální spisové značky pro tyto případy souběhů ze strany MV či lustrace v Centrální evidenci vězňených osob ze strany správních soudů. *Třetí pilíř* se týká přezkumu dalšího trvání vazby ze strany trestních soudů. Ty by dle judikatury Soudu měly v rámci svého rozhodování zohledňovat, zda předchozí postup v azylovém řízení proběhl s náležitou péčí. V případě neodůvodněných a nepřiměřených prodlev se totiž další trvání zbavení svobody stává neslučitelným s článkem 5 Úmluvy. Ohledně tohoto bodu teprve budou probíhat jednání se zástupci trestních soudů, Nejvyššího státního zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti.

Zástupce MV L. TOMÁNY vyjádřil souhlas s vytvořením speciální spisové značky. Upozornil však, že to nepůjde učinit vždy, například v případech, kdy je vydáno rozhodnutí ještě před zahájením extradičního řízení. Náměstkyně MSp Z. FIŠEROVÁ navrhla, že by MSp informovalo o tom, že probíhá azylové řízení a dodatečně by se to mohlo do spisové značky promítnout. Uvedla, že MSp se vždy dotazuje Odboru pro azylovou a migrační politiku, zda osoba požádala o udělení mezinárodní ochrany. L. TOMÁNY k tomu dodal, že přichází v úvahu identifikovat konkrétní rozhodnutí, ale jen do okamžiku jeho vydání. Zástupkyně KVZ K. RADOVÁ vysvětlila, že k zmíněným zbytkovým případům nedochází často a že je možné, aby o nich soudy nebo správní orgány informoval přímo Mezinárodní odbor trestní MSp.

Zástupkyně legislativního odboru MSp A. JANOUŠKOVÁ zmínila, že projednávaný problém je z hlediska postupu správních soudů spíše nelegislativní povahy, s výjimkou lhůt stanovených v zákoně. Ty jsou však nyní nejkratší možné a ani není zájem na jejich prodloužení. Probíhá však diskuze o sjednocení počátku běhu lhůty. A. JANOUŠKOVÁ dále uvedla, že daný případ spadá do širšího rámce snah o posílení efektivity správního soudnictví. V této souvislosti je připravována velká novela soudního řádu správního, kterou je v plánu předložit v prosinci 2023. Cílem je zajistit lepší fungování správní justice. Součástí je i prozkoumání lhůt, kterých je v soudním řádě správním celá řada, a zvážit jejich úpravu. Tato novela by v konečném důsledku mohla napomoci i při výkonu rozsudku *Komissarov*.

Zástupce Právnické fakulty Masarykovy univerzity *D. KOSAŘ* vyjádřil obavy nad dodržováním lhůt a nad tím, zda se prodloužením z 60 na 90 dnů něco změní. Uvedl, že by bylo vhodné přijít s nějakým mechanismem, ne nutně legislativním, který by k dodržování lhůt napomohl, například zakotvit nějaký systém kontroly.

Zástupkyně KVZ *K. RADOVÁ* reagovala, že monitoring dodržování lhůt v azylovém řízení je plánován, jelikož bude třeba Výboru ministrů doložit praktickou účinnost přijatých opatření. Mimo to probíhá diskuze, zda vypracovat metodiku, ve které by MV určilo, jaké kroky mají být v řízení učiněny, na jejímž základě by pak bylo možné lépe identifikovat, zda dochází k prodlevám.

Zástupce MV *L. TOMÁNY* uvedl, že z jejich pohledu metodika není nutná, neboť postup je již stanoven v zákoně. Obdobné případy mají být projednávány urychleně a s největší prioritou. *L. TOMÁNY* dále navrhl, zda by MV nemohlo mít přístup do Evidence centrálně vězněných osob, neboť by mu to usnadnilo práci.

Náměstkyně MSp *Z. FIŠEROVÁ* upozornila na skutečnost, že cizinec může o udělení mezinárodní ochrany požádat kdykoliv v průběhu extradičního řízení. V extradičním řízení nelze rozhodnout o povolání vyhoštění, dokud není ukončeno azylové řízení, včetně soudního přezkumu. Tímto může docházet k protahování doby, kdy je osoba zajištěna v předběžné vazbě.

Závěry:

Kolegium vzalo na vědomí informace o probíhajících jednáních k výkonu rozsudku a věcí se bude zabývat na příštím zasedání ve světle výsledků dalších jednání. Vyzdvihlo důležitost sledování praktické účinnosti přijatých i zamýšlených opatření, jejichž cílem je zajištění urychleného vyřízení azylových žádostí a náležitého vyhodnocování přípustnosti dalšího trvání vazby ve světle požadavků plynoucích z článku 5 Úmluvy.

B. D. H. A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICE

Zástupkyně KVZ *K. RADOVÁ* představila aktuální vývoj ve výkonu tohoto rozsudku velkého senátu Soudu týkajícího se diskriminace romských žáků v přístupu ke vzdělání. Pozvala též účastníky k poslechu podcastu MEZI-SOUDY, který se v jedné ze svých epizod tímto případem zabýval. Dále informovala, že v červnu 2022 vláda předložila Výboru ministrů poslední zprávu o výkonu rozsudku. Romští žáci jsou bohužel nadále nadměrně vzděláváni dle vzdělávacích programů pro žáky s lehkým mentálním postižením („LMP“), což poukazuje na přetrvávající chybnou diagnostiku. Kvalifikované odhady zároveň upozorňují na nadměrné umisťování romských žáků s LMP do škol zařízených dle § 16 odst. 9 školského zákona, čímž dochází k jejich segregaci. V roce 2019 byla Česká republika Výborem ministrů vyzvána, aby identifikovala příčiny tohoto problému. Kolegium proto ustavilo Expertního fórum, jehož členy jsou zástupci státních orgánů, škol, školských poradenských zařízení i neziskových organizací, včetně zástupců romské komunity. Expertní fórum konalo šest zasedání. Jeho výstupy a doporučení, jakož i reakce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy („MŠMT“), jsou součástí poslední zprávy o výkonu rozsudku. Nyní je důležité příslušná doporučení uvádět do praxe. V září 2022 vydal Výbor ministrů zatím své poslední rozhodnutí ve věci. Vyjádřil v něm znepokojení nad přetrvávající diskriminací. Na druhou stranu však ocenil, že Česká republika příčiny identifikovala. Pozitivně též zhodnotil, že byl zaveden povinný rok předškolního vzdělávání. *K. RADOVÁ* však upozornila, že se jeví, že toto opatření stále nedopadá dostatečně na děti se sociálním znevýhodněním, včetně romských dětí. Dále je potřeba se zabývat diagnostikou LMO, neboť v praxi dochází k jeho nedostatečnému rozlišování od dopadů sociálního znevýhodnění. Dle informací MŠMT se plánuje vytvoření pracovní skupiny, která by navrhla postup, jak při diagnostice postupovat. Další pilíř výkonu rozsudku spočívá ve vypracování „Analýzy příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV ve třídách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona a návrhu souboru opatření pro oblast vzdělávání a další relevantní oblasti“, která má za úkol odhalit, proč jsou romští žáci nadměrně umisťováni do škol či tříd zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona. Přijetí opatření založených na výsledcích této analýzy, bude klíčové. Další zpráva

bude Výboru ministrů předložena v září 2023. V ní již bude nezbytné informovat o konkrétních přijatých opatřeních. *K. RADOVÁ* na závěr poděkovala MŠMT za jejich spolupráci a aktivitu.

Zástupce MŠMT *J. MUŠUTA* úvodem zdůraznil, že je nyní stěžejní zajistit, aby děti do předškolních zařízení skutečně docházeli. Diskutuje se proto o podpoře dětí ze znevýhodněného prostředí a o úhradě nákladů. Debatuje se i o rozšíření povinného předškolního roku, jedná se však o politickou otázku. Co se týče segregace romských žáků, probíhají úvahy nad různými soft-law metodami, legislativní úprava se nyní neplánuje, neboť terén na legislativní změny nereaguje dostatečně. Ohledně diagnostiky LMP *J. MUŠUTA* uvedl, že by měly být stanoveny důsledky pro zařízení, ve kterých se ukáže pochybení. Dále uvedl, že dle Národního plánu obnovy by mělo dojít k podpoře škol tak, že 10 % prostředků bude věnováno na metodickou činnost, aby mohly být mj. připraveny diagnostické nástroje a aby byla rozpoznána příčina problému. Zejména je nutné, aby se vyloučilo, že příčina určité diagnostiky není romský původ žáka nebo obecně sociální znevýhodnění. *J. MUŠUTA* dále informoval, že proběhlo jednání s Katastrálním úřadem o možnosti založení spádových obvodů, čímž by se mělo zjistit, zda jsou některé obvody podezřelé. Na základě toho by byla zpracována data a došlo by k identifikaci škol, které mají spádové obvody stanoveny podezřele. Nyní pro to žádný nástroj neexistuje.

Zástupce Ústavního soudu *L. MAJERČÍK* se dotázal, zda byla zvážena výměna zkušeností se zeměmi, které byly Soudem odsouzeny za obdobné porušení Úmluvy. *J. MUŠUTA* informoval, že MŠMT je součástí projektu, v jehož rámci probíhá výměna praktických zkušeností. Zástupce vládního zmocněnce *P. KONŮPKA* dodal, že z akčních plánů zemí, které byly odsouzeny, inspiraci čerpat příliš nelze. U Chorvatska se jednalo pouze o úzký aspekt, v případě Řecka Výbor ministrů uzavřel dohled nad rozsudkem předčasně, aniž by byla přijata adekvátní opatření, a Maďarsko zastávalo pozici, která existenci problému spíše popírala.

Zástupce Fóra lidských práv *M. MATIAŠKO* předestřel, že do Vánoc bude pravděpodobně k EVSP podána kolektivní stížnost, která se bude týkat práva na vzdělání v souvislosti se segregací romských dětí.

Zástupkyně Právnické fakulty Univerzity Karlovy *A. TYMOFEYEVA* se dotázala, jaký má na výkon rozsudku dopad příchod ukrajinských Romů, kteří obdrželi dočasnou ochranu. Zástupce MŠMT *J. MUŠUTA* uvedl, že MŠMT nemá k dispozici data o tom, v jakých školách a podle jakých programů se ukrajinští Romové vzdělávají.

Zástupce vládního zmocněnce *P. KONŮPKA* závěrem kvitoval, že si je MŠMT vědomo slabých míst a má jasno, jaká v této oblasti přijmout opatření, aby došlo ke zlepšení. *K. RADOVÁ* avizovala, že další zasedání Expertního fóra by se mělo uskutečnit v únoru 2023. Budou na něm mj. prezentovány výsledky výše zmíněné analýzy, které by měly být k dispozici do konce listopadu 2022. Členové Kolegia, kteří by o ně měli zájem, s nimi budou seznámeni.

Závěry:

Kolegium uvítalo činnost Expertního fóra a aktivní zapojení MŠMT a dalších aktérů do řešení problematiky. K naplnění rozhodnutí Výboru ministrů, včetně implementace závěrů a doporučení Expertního fóra, jakož i vytyčených cílů MŠMT obsažených ve zprávě o výkonu rozsudku z června 2022, Kolegium vyzvalo KVZ, MŠMT a další dotčené subjekty ke spolupráci. Kolegium vyzdvihlo důležitost důkladného zhodnocení výsledků „Analýzy příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV ve třídách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona a návrhu souboru opatření pro oblast vzdělávání a další relevantní oblasti“. Uvítalo proto, že výsledky analýzy, včetně navrženého souboru opatření k přijetí, budou projednány Expertním fórem. V neposlední řadě Kolegium vzalo na vědomí, že příští zpráva pro Výbor ministrů musí obsahovat konkrétní opatření, která byla v relevantních oblastech přijata nebo plán jejich přijetí. Pro zlepšení pozice České republiky v řízení před Výborem ministrů je nezbytné, aby v té době již bylo dosaženo hmatatelného posunu v procesu diagnostiky a účinného rozlišení LMP od sociálního znevýhodnění, v odstraňování překážek k přístupu romských dětí k předškolnímu vzdělávání romských dětí, v procesu stabilizace pozic pomocných pedagogických pracovníků

a zajištění jejich dostupnosti, v plánu zavedení sociálního pracovníka a pedagoga a v kontrole diskriminačního nastavování spádovosti.

C. GROSAM PROTI ČESKÉ REPUBLICE

Zástupce KVZ V. JANOUŠEK PYSK představil senátní rozsudek z června letošního roku, ve kterém Soud shledal porušení práva na nezávislý a nestranný soud ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Stěžovatelem byl soudní exekutor odsouzený v kárném řízení vedeném před zvláštním senátem Nejvyššího správního soudu. Podle Soudu kárný senát nebyl nezávislý a nestranný s ohledem na způsob výběru přisedících členů senátu, nedostatečné záruky proti vnějším tlakům u přisedících z řad soudních exekutorů a státních zástupců a možnou podjatost přisedících exekutorů, kteří jsou přímými konkurenty kárně stíhaného. KVZ považovala rozsudek za procesně i meritorně problematický. Jádro přezkumu Soudu totiž tvořila otázka, kterou stěžovatel nenamítal před vnitrostátními orgány ani ve stížnosti. Přezkum Soudu se navíc zaměřil na právní úpravu kárných řízení jako takovou, nikoli na konkrétní případ stěžovatele. Jeho výhrady přitom svou podstatou směřují proti zapojení přisedících do rozhodovací činnosti soudů. KVZ proto podala žádost o posouzení případu velkému senátu, které bylo 14. listopadu vyhověno. Případ tak bude projednán nanovo. Lze očekávat, že v řádu týdnů Soud zašle KVZ sérii otázek, na které bude zapotřebí ve spolupráci s dotčenými orgány vypracovat odpovědi. Je pravděpodobné, že ve věci bude nařízeno ústní jednání, a to nejspíše v létě roku 2023.

Zástupce ČAK M. SYLLA se dotázal, jakým způsobem bude ošetřeno, že kárná řízení stále probíhají podle původního systému, ačkoliv to může být v rozporu s mezinárodními závazky. Dotázal se, zda bude existovat nějaké mezitímní řešení. V. JANOUŠEK PYSK připomněl, že rozsudek nenabyl právní moci, není závazný, a tudíž stát není povinen se jím řídit. Není proto nutné přijímat přechodná řešení. Není ostatně známo, že by o tom vedení MSp uvažovalo.

Zástupce ČAK M. SYLLA navrhl se nad touto otázkou zamyslet v globálu nehledě na právní moc rozsudku a dotázal se, zda existuje vůle změnit platný právní rámec pro kárná řízení. V. JANOUŠEK PYSK uvedl, že i bez ohledu na předmětný rozsudek MSp dlouhodobě uvažuje o novelizaci zákona o kárných řízeních ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. Potřeba změn vyplývá mimo jiné i z kritiky GRECO, např. pokud jde o jednoinstanční kárná řízení ve věcech soudců a státních zástupců.

Zástupce Ústavního soudu L. MAJERČÍK upozornil, že v minulém volebním období byla reforma kárného řízení navržena novelou jako sněmovní tisk 683, ta ale nakonec spadla pod stůl.

Zástupce Právnické fakulty Masarykovy univerzity D. KOSAŘ zdůraznil, že otázky nastolené případem *Grosam* jsou mimořádně významné a že justiční témata jsou aktuálně předmětem značné pozornosti Soudu v souvislosti s děním v Polsku a Maďarsku. Případ před velkým senátem pravděpodobně přitáhne pozornost a zájem dalších členských států Rady Evropy. Doporučil v této souvislosti konzultovat obhajobu státu rovněž se zmocněnci dalších států.

Zástupce vládního zmocněnce P. KONŮPKA uvedl, že mezi zmocněnci existuje komunikační síť, kde probíhají vzájemné diskuse ohledně významných kauz, které mohou mít přesah do dalších právních řádů Rady Evropy. I v tomto případě budou zmocněnci ostatních států informováni a vyzváni, aby zvážili možnost v řízení intervenovat.

Závěry:

Kolegium vzalo na vědomí, že byl případ postoupen velkému senátu, a že tedy v tuto chvíli nevyvstává potřeba přijetí žádných obecných opatření.

D. B. Ů. PROTI ČESKÉ REPUBLICE

Zástupce KVZ V. JANOUŠEK PYSK představil dva nedávné rozsudky, v nichž Soud shledal porušení článku 3 Úmluvy z důvodu neprovedení účinného vyšetřování špatného zacházení, kterého se měli dopustit policisté, ze strany Generální inspekce bezpečnostních sborů („GIBS“). Ve věci B. Ů. šlo o zacházení s cizincem na letišti, v rozsudku *Sládková* z minulého týdne o hrubé zacházení a údajně rasistické

a ponižující poznámky ve vztahu ke stěžovateli, která byla pod vlivem alkoholu. V obou případech Soud sice neshledal porušení hmotněprávní složky článku 3, ale současně konstatoval, že takový závěr nemohl nade vše pochybnost učinit zčásti právě kvůli nedostatkům vyšetřování. V procesní rovině Soud považoval za problematické dva aspekty. *Zprvé*, GIBS neprováděla vlastní nezávislé vyšetřování, ale vycházela nekriticky ze zjištění vnitřních kontrolních orgánů policie. *Zadruhé*, oběti tvrzeňého policejního násilí nebyly dostatečně zapojeny do procesu vyšetřování v míře, kterou vyžaduje článek 3 Úmluvy. Oba rozsudky jsou poměrně čerstvé; jejich zevrubná analýza bude teprve probíhat. Mohou však poukazovat na systémové problémy v činnosti GIBS či Policie ČR. KVZ za tímto účelem svolá jednání, na které budou přizváni zástupci GIBS, Policejního prezidia, KVOP, NSZ, MV a MSp.

Zástupce KVOP *J. ŠVOMA* uvedl, že samotným postupem GIBS se ombudsman zabývat nemůže, nespadá do jeho působnosti. Jen v roce 2021 se ombudsman setkal se dvěma případy, ve kterých by mohly vzniknout pochybnosti o naplnění závazku účinného vyšetřování. Na rozdíl od případů rozhodovaných ESLP se tedy jedná o relativně nedávné události. Nelze proto asi tvrdit, že by problém nebyl již aktuální. Poznatky ombudsmana naznačují, že jeden z problémů může spočívat i v tom, že informace o špatném zacházení, kterého se měl dopustit příslušník bezpečnostního sboru, se ke GIBS nedostanou, přestože oběť vznesla hájitelné tvrzení. V jednom z případů ombudsman vytknul bezpečnostnímu sboru právě nepostoupení věci GIBS. *J. ŠVOMA* vyjádřil obavu, že v praxi dosud není dostatečně propán závazek účinného vyšetřování v případě, kdy je vzneseno hájitelné tvrzení o špatném zacházení. Je tedy třeba toto v praxi více reflektovat. Například i v postupech vnitřních kontrolních orgánů. S podobným problémem se ombudsman setkal i v případě prošetřování hájitelného tvrzení na špatné zacházení, ke kterému mělo dojít v psychiatrické nemocnici.

Zástupkyně Ligy lidských práv *Z. CANDIGLIOTA* uvedla, že LLP již v roce 2014 vydala analýzu, ve které poukazovala na řadu problémů v činnosti GIBS. Jedním z nich je chybějící kontrolní mechanismus, který by prověřoval, jakým způsobem GIBS funguje. Uvedla, že činnost Stálé komise Poslanecké sněmovny pro kontrolu GIBS je problematická, zejména co do absence transparentnosti. Dotázala se, jak bude reagováno na to, že kontrolní mechanismy nejsou dostatečné. Dále upozornila i na přetrvávající problém spočívající v tom, že personální obsazení GIBS vychází z dřívější Inspekce policie, u níž Soud v minulosti konstatoval, že není dostatečně nezávislá. V praxi došlo jen k tomu, že zaměstnanci tohoto orgánu, povětšinou policisté, přešli na GIBS.

Zástupkyně PS *H. VÁLKOVÁ* uvedla, že ona sama byla členkou Stálé komise pro kontrolu GIBS. Zdůraznila, že GIBS již není taková, jaká byla před 10 lety, a že za současného ředitele funguje profesionálně. Uznala, že Stálá komise nefunguje bezchybně; dílem je to ovšem důsledek toho, že řada materiálů je neveřejná a ani Stálá komise k nim nemá přístup. Dále podotkla, že spíše než GIBS možná selhávají vnitřní kontrolní mechanismy uvnitř policie. Nakonec uznala, že kontrolovat GIBS je velmi obtížné.

Zástupce GIBS *J. JEŽEK* uvedl, že došlo k velkému posunu kvality vyšetřování ze strany GIBS, což potvrzují výroční zprávy státního zastupitelství. Probíhají rovněž intenzivní školení vyšetřovatelů GIBS. V obecné rovině je vykonávána kontrola ze strany státu dobře.

Zástupce Fóra lidských práv *M. MATIAŠKO* navrhl, aby jedním z možných okruhů, na které se zaměří pozornost, bylo ukládání věcí ze strany GIBS tzv. *ad acta*, tedy bez rozhodnutí o odložení věci. Tím se totiž oznamovatelé či oběti dostávají do procesní situace, kdy nemají k dispozici žádný prostředek nápravy (stížnost proti usnesení).

Zástupce Českého helsinského výboru *J. ČERNÝ* uvedl, že výbor provádí inspekční návštěvy ve věznicích a vydává o nich zprávy, na jejichž základě bylo zaznamenáno zlepšení stavu. Některé problémy však stále přetrvávají, například nevhodné chování ze strany dozorců, nicméně se jedná spíše o výjimečné případy. Dále vysvětlil, že problémy souvisí i s nedostatkem personálu.

Zástupce vládního zmocněnce *P. KONŮPKA* závěrem informoval, že bude svoláno jednání všech zainteresovaných subjektů, kde budou rozsudky *B. Ů.* a *Sládková* podrobeny zevrubné analýze.

Závěry:

Kolegium vzalo na vědomí informace o rozsudcích a bude se jimi zabývat na dalším zasedání ve světle výsledků jednání dotčených orgánů, která svolá KVZ.

IV. ZÁVĚR

Závěrem zástupce vládního zmocněnce *P. KONŮPKA* připomněl, že KVZ realizuje projekt z Norských fondů MEZI-SOUDY, jehož cílem je zvýšení povědomí o judikatuře mezinárodních orgánů v oblasti lidských práv. V jeho rámci mj. rozběhla vysílání podcastu o výkonu rozsudků Soudu a implementaci rozhodnutí EVSP, kdy každý čtvrtek až do Vánoc vychází nový díl. Hlavním výstupem projektu bude v příštím roce nový portál o lidských právech, jehož součástí bude mj. nová databáze integrující judikaturu Soudu, Ústavního soudu a rozhodovací praxi EVSP a výborů OSN. *P. KONŮPKA* dále stručně informoval o případech, které Soud a další mezinárodní orgány ochrany lidských práv ve vztahu k České republice aktuálně projednávají. Zmínil zejména mezistátní stížnost podanou k Soudu Lichtenštejnskem, klimatickou stížnost *Duarte Agostinho a ostatní proti 33 státům Rady Evropy*, stížnosti na snížení soudcovských platů (*Kubát a ostatní*), dva případy týkající se zásahu policistů proti osobám s duševním postižením (*Hamplová a Meszárošová*) a případy z oblasti migrace týkající se určování věku žadatelů o azyl (*A. R. a ostatní*) a zajišťování rodin s dětmi (*K. B. a ostatní*). *P. KONŮPKA* na závěr poděkoval členům Kolegia za jejich aktivní účast a avizoval, že s ohledem na vyšší počet nových rozsudků přijímaných Soudem se příští zasedání pravděpodobně uskuteční již na jaře 2023.

V Praze dne 15. listopadu 2022

Vypracovala: Anna Plačková

Schválil: Petr Konůpka

Příloha: prezenční listina